

ТІНЬ ТРИГЛАВА

Одного зимового вечора за кількоро день проти Різдва їхала правим берегом Дніпра козацька вагага. Оддалеки поглянеш — геть-чисто татарський чамбул¹: усі в кожухах, вивернутих догори вовною, у шапках пелехатих, і під кожним бахмат² добрячий. Тільки зблизька знати було, що то щирі запорожці, бо в шаблі, ратиська³ й огневу стрільбу озброєні. Коні їхні зморилися і насилу брели в снігу, та братчики, певне, поспішали, бо знай поганяли їх нагайками.

— Ондо тобі й Базавлуцький праліс... — озвався старий козак, який їхав позаду, і показав на темну кострубагу стіну, що видніла зразу за річкою. — Непевна сторона!

— А то чом? — поспитався циган, що тримався коло нього побіч.

— Казали січові діди, тут межа пролягає поміж білим світом і пеклом... Така се місцина, куди й ворон кості не заносить, бо воно ні те, ні се — ні Богу не належить, ні чортові! Ото й водиться тут нечисть, та ще татаре тирлюються, як мають в Україну йти...

¹ Чамбул — загін татарської кінноти, що відокремлювався від орди і діяв у радіусі 15-20 кілометрів од коша.

² Бахмат — бойовий верховий кінь.

³ Ратисько — довгий спис.

— А що запорожцеві нечисть! Запорожець і сам чорт...— буркнув циган.— То нам треба тим лісом їхати?

Старий крутнув головою.

— Та ні, Господь милував! Подалися навпростець, то десь біля річки їх і переймемо... Побачиш дивину, яку рідко на білому світі узуздріти можна!

— А що ж воно за лихо таке отсе ми гонимо? — спитався циган.

Тут отаман, що їхав попереду, озирнувся і махнув рукою, показуючи на високу могилу, що височіла над річкою. Без слів уторопали його братчики — шмагонули коней й притьма завернули у видолинок, котрий ту могилу огинав. Як проїхали його ступою і попереду забіліла річкова крига, отаман спинив коня і прислухався.

Крізь сумне зітхання вітру дедалі гучніше й виразніше чутно було тупіт і люте хоркання — таке, наче стадо свиней біжить кригою.

— Що се?! — пошепки поспитав циган.

— А он дивися! — криво посміхнувся січовик, мацаючи шаблю при боці.— Циганчатам колись розкажеш, що то за дива в Запорожжі кояться!..

Хтів було циган ще щось сказати, та так і завмерли ті слова у нього на вустах.

З-за річкової кручі, хоркаючи, сапаючи і повискуючи, висипало стадо диких вепрів. Здоровезні та горбаті були вони, мов каменяки, усі в довгій бурій щетині, а з пащ стриміли криві жовті ікла. На кожному вепрові сиділа верхи старезна кошава відьма зо щитом на плечі та мечем при боці. Коси тих войовниць були розпущені й летіли за вітром, а вони знай свистіли та гойкали, підганяючи своїх коней.

— Матер Божа!..— прошепотів циган.

— А що, гарні? — озвався старий козак.— Бісурканями їх зуть, бо з бісами да чортами сії почвари водяться!

— Гей! — крикнув тут отаман і свиснув у два пальці, аж коні з переляку поприсідали.

Стадо вже до берега завернуло, та, зачувши той свист, вмить у клин вишикувалося. А запорожці виїхали притьмом із видолинка і стали перед лавою, що најачилася мечами та списами.

— Що треба смертним од безсмертних? — спиталася одноока бісурканя, котора на чолі стояла.

Виїхав тоді з гурту старий козак і руку на шаблю поклав.

— Оддай те, що в Остатній кріпості взяла, віддохо! Загаласували бісуркані, та одноока махнула їм, щоб замовкли.

— Не ставай поперек дороги, діду! Те, що ми взяли, Триглаву належить, а не вам!

— Належить воно Січі Запорозькій, бо з козацького насіння пішло! — відказав запорожець.— А ви Остатню кріпость спалили і вбили ту, що його породила! Віддай, ще раз кажу!

— А як не оддам, то що буде?

— Поляжете тут усі, й круки ваші очі видзьобують.

Зареготалися відьми на тії слова, а одноока озирнулася через плече й каже:

— Літавиці в'ються над Базавлуцьким пралісом... чекають на здобич, котору ми в Остатній кріпості одвоювали! А понесуть вони її до батька Триглава, що Чорнобогом зветься, владаря землі та неба. Йому ти хочеш на заваді стати?

— Не взивай клятого паном землі та неба, бо тільки Дажбог усім тим владає!

— Як Чорнобога і Трояна війська на річці Самарі зійшлися, то навіть Семеро, яких Троян до життя покликав, не змогли звести нас зо світа! А ти хто такий, щоб безсмертним погрожувати?

— Воїн я Дажбожий, Матінки Лади лицар! — відказав січовик.

— А, то ти з остатніх волгвів! То мусів би знати, що й нам, і вам лихо буде, як не вбити сее, що на світ прийшло.

— Що буде, те буде, — каже козак. — А буде те, що Бог дасть!

— Отак? — питає бісурканя.

— Отак! — одвічає їй запорожець.

Зареготалася тут клята відьма, показуючи язика, роздвоєного, мов гадюче жало.

— О ні, — каже, — не буде по-вашому...

Та й не казала більше нічого: махнула рукою — і поцілила козака просто в горло запоясником. Схопився козак за руків'я, та захарчав і повалився з коня, мов той сніп.

— Бий, хлопці, кляте поріддя! — крикнув отаман.

Тут і закрутилася колотнеча. Насилу рушило стадо з місця, щоб розірвати козацьку лаву, як гримнули запорожці з мушкетів та яничарок, аж луна покотилася понад річкою. Завищали вепри, загаласували кляті пекельниці, та розпався їхній клин од тої сальви, а далі пішла справдешня бійня. Ні слова ніхто не промовив — тільки мечі дзвонили, шаблі стукали по щитах та келепи¹ гупали, як у бубон.

¹ Келеп — старовинна ручна зброя, що має форму молота, насадженого на довгий держак.